

מסורת הש"ס

(א) חולין ס"ה ע"ש, (ב) ומוספי פסח, (ג) גימ' הערוך ג'נורא דקרא פי' גנמא של דלעת], (ד) לעיל פה. לקמן קרא: קח. קב: קלג. קמח. כחוטות ו. כסיות סה. סוכה ג': נצילה ל', (ס) נכסיות מה], (ז) (זג' ברה ועי' רשי' ערובין פ"ה, ט) ונזמנא גמלא בחולין לז. עוד שם בחולין קד: ע"ש ועוד ככיתות כג. ע"ש ומוס' נדה יט: ע"ש ולא נמלא פי' על זה רק בחולין קד: פרש"י ד"ה כל האומר דבר בשם אומרו והתנא שם ולא הזכיר שמו תמחילה וחזר והזכיר שמו עכ"ל, (ח) (זג' נללות], (ט) נדחלתא לעיל פ'; (י) נלקמן קרא, (יא) וי"ע עוסקות לעיל מה: ד"ה מוספ,]

תורה אור השלם

1 דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תקטא בשגגה במל' מעות י' אשר לא תתשכחה ותקשה מאחת מהנה: ויקרא ד ב

הגהות הב"ח

(א) בפשטא משני סממניות כגל:

גליון הש"ס

רש"י ה"ח בארעא דחבריה לא איכפת ליה. ע"ל דף עה ע"א רש"י ד"ה טפי ונתוס' שם ועל"ק:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ל"ז כי מיידי דלא הו' פ"ר כ"י, גי' וזכ' רש"י שם ע"ש:

רבינו חננאל

ומתבטלן לשמואל מהא הנינא הקודר כל שוה חייב, בשלמא לרב דאמר משום בונה היינו דרובי הקודר, דמחוי כמי עשושה חזר בכוהל כדי לבנות שם בניין ותולדת בניין הוא. אלא לשמואל דמחויב הנזיק משום מכה בפטיש שהוא גמר מלאכה, מאי [גמר] מלאכה איכא בקדור, והלא הנזיק צריך לקבוע באותו [נזק]ב מסמור, נמצאת בקביעת המסמור הוא הנזיר מלאכה. ומשני כגון שקדקד ברומצא, פירוש במקדקד והניח במקדק במקום שקדק כנסמך קבוע באותו חצי שקדק כדי לחזוק שהוא גמר מלאכתו. ואשכחן סוגיא דשעמנא בענין המחזיר מיטה של טרישים בשבת (ועיל דף 100 כרב דסבר עיולי שופתא כקופטנא, והוא יד הקודרות בגבוק, שהוא המחזיר לבלנות המיטה, ורב ושמואל דאמרי תרוייהו המחזיר מיטה של טרישים בשבת חייב מוטא. ומהתבין המחזיר חצי מנורה ומתבין המחזיר חצי מנורה בשבת חייב חטאת, קנה לא צידיד וא' תיחור ואם הוזיר פטור. ר') (הימאי) [סימאין] אומר המרכיב קרן בעולת חייב קרן שטטה פטור. ופרקינן הוא דאמר כי האי תנא לבלנות המטה וכרעי המטה ולהיטם של סקבא לא יחזור ואם תהזיר פטור אבל אסור, לא תתקע ואם תקע חייב, רשב"ג"א אם היה רפוי מותר, ופשטיא דהביתא בתרא דהני כוליהו משום בונה אינון ומשום הכי מתרינן במן עדיבין להו, דאמרין כי רב חמא הואי ההוא מטה גוליתא דהוו מהדרי ליה בשבתא. א"ל ההוא מרבנן לרב חמא מ"ט שריין דמשום בנין מן הדד הוא, ונהי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא מדרבנן [ההיא]

הקודת. וכל הקודת ע"מ למלאות הוא לתקוע צו יתד ושלל למלאות קרי נוקב: **בשלמא לרב**. דלמחר נקב הוי צנין האני נמי צנין הוה כל שהוא ואע"פ שימלאנו הרי הועיל לצנין שקודת החור: **חר חורטא**. קדח חור: **אלא לשמואל**. דלמחר נוקב לאו בזנה הוא בשלמא נקב דלול איכא

למימר מכה בפטיש אבל זה שעומד לסתום לאו גמר מלאכה הוא: **דבועים ברמלא דפרזולא**. במסמר ארוך של כרזל: **ושזקים בגווים**. לתלושים צה: **דחק קפיוא בקנא**. צגולם גדולן הראוי לחוק בו קצ חקק שלש קנין ואע"פ שעמיד להוסיף יש שמקיימין כן: **מאמן ידיו**. מרגילם ומכוונם להכאה הראויה למלאכה מכה גדולה או מכה קטנה: **מרדדי טפי משקן**. ללסיפו קרשים: **עושין כן**. מכין ג' על הטס ואחת על הסדן להחליק הקורנם שלא יבקע הטס שהוא דק וצעלי מטבע במקומו ראיתי עושין כן: **בתנאי' מקרסם**. קולץ ענפים יבשים מן אילן לתקנו: **מורד**. ורדין לחץ חדשים של שנה זו ופעמים שהן מרובין ומכחישים האילן ומתייבשין וקוצלין אותם ממנו: **אס' לתקן**. את האילן או את הקרקע וקלצו וכן המחזיר: **גינא קנא**. כגורגרת מצינלא' תרגומלת (י' שקלה היא לצבל מכל הגינים: **גב' לציוורא דקרא**. לזרוע תצוכה נימא של דלעת. ואע"ג דשיניו (לעיל דף 5:) לענין הולאת זרע דלועין שנים שאין אדם טווח גינמא אחת הי"מ הולאה דכי מפיק תרמי מפיק כי הדדי שאינו זורע אחת לצדה אבל לענין חרישה כל גומא וגומא צאפי נפשה עמיד לה: **עושלין**. עשז שקורין קרשפ"ל: **ורדין**. מין קנים הם וצבעון רכים וורדין אותם למאלל אדם נתקשו מעט ראויין למאלל צהמה יבשו עומדין להסקה: **אטו כונוה לא ליפוט אס' הקרקע נינהו**. הרי הקרקע מתייפה מאיליו: **באגם**. שאין לרץ ליפות: **צארעא דחצניס**. ל' לא יאכפת ליה ליפות: **בתנאי' צין משס איה**. שתיקן אלפין: **משסי שמוס**. אלף צית: **משסי סמניוס**. אחת דציו ואחת צסיקרא: **כלל לשון**. של כל כתבים וגופן של כל אומה ואומה: **משוס רוסם**. סימן שהיו עושים נקרשי המשכן מפני שמפרקיין אותו ולכשימורוהו לא יתלפו קדר הקרשים ואחל ר' יוסי למימר דאפי' לא נתב אלא רשם שני רשימתי בעלמא לסימן חייב: **מלינו שס קען נוי**. הא אחל לאשמועינן רבי יהודה דאע"ג שלא נגמר מלאכתו שנתכיוין לכתוב מציצה גדולה וכמז מקלת אותו מקלת היא מציצה המתקיימת במקום אחר חייב: **הא מני רבי יוסי היא**. גב' צני' כמציצה אלא רושם בעלמא דלשמואלו רושם מלאה הוה: **ופן שני שמוס**. כגון הנך דנקט במתני' שאינן שוות: **הא צ' אוסיוס ופן שס אחד**. כגון שס משקף או מת מתמתן או חת מתחסי לא מייחייב מדלל נקט רבי יהודה חד מהך: **אחס**. כולה במשמע: **כל השס**. המציצה קרוי שס: **צום אחד גנפס**. לאחל שססין נלמים של שמי עופה צאריגת ערצ נצר אחד מלמטה ואחד ממעלה ופן קרוין צמים והס עוצנין את השמי דכרז רכיבתו ועומד האריג וצית אחד אין מתקיים. ומשום דלאו חוטין נינהו קרי להו צית כמו צתי נירין שאין לה צתי נירין אחרים:

הבונה פרק שנים עשר שבת

קנ.

בשלמא לרב מיהוי כמאן דחר חורטא **לבניינא**. אע"ג דלא דמי לעושה נקב בגול של תרגומלין דהתם עשוי להכניס^א ולהוציא^ב מ"מ מטעם צנין כל דהו מייחייב כמו מעייל שופתא צקופינא דמרא ומסתת אלל לשמואל דמשום צנין כל דהו לא מייחייב אמאי חייב הא אין כאן גמר מלאכה: **אם לבנהמה במלא פי הגדי ואם להיסק**. פירוש^ג שאינם ראויין להכילה^ד לאי לאו הכי^ה מייחייב אשיעורא זוטא כדלמר לעיל (דף עו.) המוילא מתן כמלא פי פרה לגמל חייב:

באגם שנו. ומתני' דלא שייך לזאוקמי צאגס אומר ר"ת דאיידי צאילן יבש שאינו מתקן כלום: **לא צריבא דעביד בארעא דחבריה**.

פי' בערוך (ערך פסק א') דצפסיק רישיה דלא ניחא ליה כגון דקעביד צארעא דחצריה וכוון צאחר שאינו אוהבו והקולץ צהרת בשעת מילה שאין לו הנאה מותר לכתחילה ואפילו איסור דרצנן ליכא^ו והמיר ר' חצית שפקקוהו צפסמן להסיר הפסק ולמשוך ממנו יין צשנת אע"פ שאי"א שלא יסחוט כשמסיר הפסק^ז והוי פסיק רישיה כיוון דאינו נהנה צסחיטה זאת שהיין נופל לארץ מותר ואינו נראה דהא י' מפסי מורסא להוציא ממנו לימה היה אסור אי לאו משום צערא דגופא אע"פ שאינו נהנה כלל בצנין הפסח ואינו מתכוין כלל לצנין הפסח אלא לנקיפה בעלמא וכן הציא רשב"א ממחט של יד ליטול צה את הקוך דמוק' לה צהנחנקין (פסהדין דף פד:) כר"ש דלמר מלאכה שאלה צריכה לגופה פטור עליה ומשום צערא שרי ואע"פ שאינו נהנה צבחורה היה אסור אי לאו משום צערא דגופא והא דקאלמר לא צריכא דעביד צארעא דחצריה^ח היינו דלא מייחייב חטאת^ט אצל איסורא איכא^י והא דקאלמר צשליה כל התדיר (צחסיס דף 5א:) המתנדב יין מציאו ומולפו על כר"י האיש"ש ופרין והא קא מכנה ומוקי לה כר"י דלמר דצר שאין מתכוין מותר^{יא} [א] מיידי דלא הוי פסיק רישיה שמולפו צטיפוט דקות א"י על גבי האיצירים אפשר שלא יכנה האש וצפרק לולב הגזול (סוכה דף ג:) גבי אין ממעטין צי"ט משום ר"א צר"ש אמרו ממעטין^{יב} ופרין והא קא מתקן מנא ומשני כגון שליטקטן לאכילה ודצר שאין מתכוין מותר ופרין והא אצוי וצבא דלמרי תרוייהו מודה ר"ש צפסיק רישיה ולא ימות ומשני לא צריכא דלית ליה הושענא אחריתי משמע כפי' הערוך דכשאינו נהנה מותר^{יג} אע"ג דהוי פסיק רישיה וליכא למימר כיוון דלית ליה הושענא יתיירא אינו מתקן כלום^{יד} דא"כ אמאי קאלמר התם דקסבר לה כאצוה דלמר דצר שאינו מתכוין מותר מיהו י"ל דאותו תיקון מועט כמו מיעוט ענבים דלא אסיר אלא מדרבנן לא גזרו חכמים כשאינו י' נהנה:

בארעא דחבריה. פי' דהויא

מלאכה שא"י לגופה^{טו}: צגלטורי

ולא עשה אלא בית אחד בנפה ת"ל

רבינו חננאל (המשך)

הכותב ב' אותות בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד דרך כתיבה בכך, ואוקמה ר' ירמיה באיטר שהוא דרכו ליכתוב [בשמאל] שנמצא שמאלו במקום ימין. ואקשינן תוב אי הכי אימינא לא ליחייב דהא כל איטר שמאלו במקום ימינו, ונמצא הימין של איטר כי הוא שמאלו ואין דרך כתיבה בכך, ודחתה זה. ואוקמה אביי בשולח בבי' ידיו הדוריייהו מימנות הן, שנמצא כותב בשתייהן ודרך כתיבה בשתייהן. אבל מי שאינו שולט אלא בידי אחת, כפי' בימיו משום כותב בשבת אלא בזמן שכותב בידי המימנות, אבל אם כתב בידי אחת לא מייחייב שאין דרך כתיבה בכך. וליחייב שאין שולט אלא בשמאלו. שמאל ידיהי כימין דעלמא היא וחייב עליה, ואם כתב בימינו אין דרך כתיבה בכך ולא(דין) מייחייב עליה. ור' יעקב וא' דבת יעקב אוקמה למתניין כר' יוסי ומשור רושם הוא דמחייב, לפיכך חייב הרושם בין בימינו בין בשמאלו שאינו כותב אלא רושם. ואקשינן היכי יכלת למימר דמתניין ר' יוסי היא והא איכא בתר הכין ממורא דר' יוסי דאלמא רישא זאור ר' יוסי היא. ומוקיע לא לכולה כר' יוסי. א"י יהודה מצניו שם קטן משם גירל, שם משמעון ונת מנחרי, שהן שתי אותות מב' שבות, כפי' ב' אותות מב' שבות כגון שם משמעון שהן ש"ן מ"ם והן ב' אותות וב' שבות כדאמרן ש"ן מ"ם, נח מנחור גי"ן ח"ה, ודן [גידל]ל כיצאס בהן. אבל ב' אותות שהן שם אחד כגון גג שוה וזה גימיל והן שתי אותות בשם אחד, כיצאס ב' רד, הו, חח, סס, רד, שש, חח, וליישנא דרבנן טט, צץ, אילו ב' אותות שהן שם אחד, שהן דר הו חח, ה"א ה"א, ח"ת ח"ת וכיצאס בהן. ואקשינן וכי' ר' יהודה הכותב ב' אותות והן ב' שבות כדאמרן הוא דמחייב, אבל ב' אותות והן שם אחד לא מחייב, והנציא ונשה אחת, וכול שאינו חייב עדי שיכתוב את כל השם, ת"ל מאחת, אפילו מקצת מאחת, אי מאחת ואפילו מקצתה יכול אפילו לא כתב מן התיבה אלא אות אחת היא חייב,

עין משפט

נר מצוה

א ד א ב מיי פ"י מהל' שנת הלכה טז ופכ"ג הלכה א סמנ לאון סה:

ח ג א ב מיי פ"ח מהל' שנת הלכה ט סמנ לאון סה:

ה ד ה מיי ש"ס הלכה ה:

ו י מיי פ"ח מהל' שנת הלכה ט סמנ לאון סה:

ז יא ד מיי ש"ס הלכה י:

יב ח ש"ס הלכה יז:

יג ט י ב ש"ס הלכה יד:

יד ל מיי פ"א מהל' שנת הלכה יד:

לעזי רש"י

קרישפ"ל [קרישפיל'א]. ערלש.

מוסף רש"י

דחק קפיוא בקבא. כלי שדעמנו לחוק דע שחוקי קבא, חקק וצ' ג' לניין [וחיוין כה]. מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות. צלומר לחחוק דלש צהמה וז בשבת ואיני יוצא שמהם, דכיון דלא אפשר שלא תמות כמתכין חשיב ליה, וכי למימר דלא שרי מתכין מותר כגון הכי דלפשר ליה גלא למחש דלמא עבדי חקין, כיון דלא מתכוין להי אפשר לגרידה גלא מתכין וכלצא שלא יתכוין לעשות חקין, ואע"ג דליכא נחמא דילמא עבדי חקין, כיון דלא מתכוין להי אפשר לגרידה גלא חקין, כיון עבדי חקין דהוי מלאכה גמורה לא מייחייב, אבל הכי דודאי עבדי מודה (סוכה גז), בריה דבתי יעקב. אצוי לא היה כגון לפיכך לא הזכיר (שדוכין פ' ג.)

מוסף תוספות

א. אור. מוס' הלכ"ש. ב. רוח [ירחי]. מוס' הלכ"ש. ג. כשייבשו כ"כ. מוס' הלכ"ש. ד. בהמה, [אלא] להסיק. דשצ"ל, או בעי שיעור' רבה. מוס' הלכ"ש. ידו לבשל ביצה קלה. רשב"א. ה. אפי' הוציאן להסיק. מוס' הלכ"ש. ו. דהא חזי לפרה. רשב"א. ז. דהא דאמרין אבדו ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה שהוא אסור, היינו דבירי שהוא נהנה כגון דעביד בארעא דחבריה, וכגון א' הקוצין בחרת נהנו בשעת מילה שהוא בונה בדבר. מוס' הלכ"ש. ח. שהוא במקום ברוא. מוס' הלכ"ש. ט. לא לענין איסור והיתר לכתחילה אק מפליג בין עביד בארעא דחבריה, אלא בארעא דחבריה, אלא. מוס' הלכ"ש. י. דבהכי איירי. מוס' הלכ"ש. יא. מרבנן, אע"פ שאינו נהנה. מוס' הלכ"ש. יב. אע"ג דפסיק רישיה הוא, דודאי מכבה אותו. מוס' מנחות ו. ד"ה הלא. דא"א לולף ע"ג הענינים שלא יכבה. מוס' מנחות ו. ד"ה הלא. טו. לפי שאין למי שרצוה לצאת בו, אבל כיון דאית ליה הושענא דהענין אינו זה תיקון אצלו כלל, אלא הרי הוא במכעט עבדי ההדס בפסח מהדר, נהני פשטו שחבר. מ' הנין לקמן ק"ח. ד"ה הלא. שתולש זה שתולש ה'ו. העולשין אין צריך ליפוי הקרקע. ח' הינן לקמן ק"ח. ד"ה הלא.

רבינו חננאל

הכותב ב' אותות בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד דרך כתיבה בכך, ואוקמה ר' ירמיה באיטר שהוא דרכו ליכתוב [בשמאל] שנמצא שמאלו במקום ימין. ואקשינן תוב אי הכי אימינא לא ליחייב דהא כל איטר שמאלו במקום ימינו, ונמצא הימין של איטר כי הוא שמאלו ואין דרך כתיבה בכך, ודחתה זה. ואוקמה אביי בשולח בבי' ידיו הדוריייהו מימנות הן, שנמצא כותב בשתייהן ודרך כתיבה בשתייהן. אבל מי שאינו שולט אלא בידי אחת, כפי' בימיו משום כותב בשבת אלא בזמן שכותב בידי המימנות, אבל אם כתב בידי אחת לא מייחייב שאין דרך כתיבה בכך. וליחייב שאין שולט אלא בשמאלו. שמאל ידיהי כימין דעלמא היא וחייב עליה, ואם כתב בימינו אין דרך כתיבה בכך ולא(דין) מייחייב עליה. ור' יעקב וא' דבת יעקב אוקמה למתניין כר' יוסי ומשור רושם הוא דמחייב, לפיכך חייב הרושם בין בימינו בין בשמאלו שאינו כותב אלא רושם. ואקשינן היכי יכלת למימר דמתניין ר' יוסי היא והא איכא בתר הכין ממורא דר' יוסי דאלמא רישא זאור ר' יוסי היא. ומוקיע לא לכולה כר' יוסי. א"י יהודה מצניו שם קטן משם גירל, שם משמעון ונת מנחרי, שהן שתי אותות מב' שבות, כפי' ב' אותות מב' שבות כגון שם משמעון שהן ש"ן מ"ם והן ב' אותות וב' שבות כדאמרן ש"ן מ"ם, נח מנחור גי"ן ח"ה, ודן [גידל]ל כיצאס בהן. אבל ב' אותות שהן שם אחד כגון גג שוה וזה גימיל והן שתי אותות בשם אחד, כיצאס ב' רד, הו, חח, סס, רד, שש, חח, וליישנא דרבנן טט, צץ, אילו ב' אותות שהן שם אחד, שהן דר הו חח, ה"א ה"א, ח"ת ח"ת וכיצאס בהן. ואקשינן וכי' ר' יהודה הכותב ב' אותות והן ב' שבות כדאמרן הוא דמחייב, אבל ב' אותות והן שם אחד לא מחייב, והנציא ונשה אחת, וכול שאינו חייב עדי שיכתוב את כל השם, ת"ל מאחת, אפילו מקצת מאחת, אי מאחת ואפילו מקצתה יכול אפילו לא כתב מן התיבה אלא אות אחת היא חייב,